

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 8/2019

Sallisitko eutanasian lapsen ja nuoren kohdalla?

Heikkilä Marleena, Kyllönen Anna-Riikka, Silvola Karoliina, Vahtikari Jasmin, Tölli Sirpa, Myllykangas Kirsi
25.2.2019 ::

Eutanasia on herättänyt keskustelua viime vuosina ja useiden tutkimusten mukaan enemmistö sallisi eutanasian Suomessa. Miten aiheeseen suhtaudutaan, kun kyse on eutanasiasta lapsen ja nuoren kohdalla? Mitä käsite eutanasia heille tarkoittaa? Millaisia näkemyksiä heillä on puolesta ja vastaan? Näihin kysymyksiin opinnäytetyön tutkimuksessa on lähdetty etsimään vastauksia.

KUVA: itsmejust / Shutterstock.com

Eutanasia puhuttaa

Eutanasia ei ole Suomessa lain mukaan sallittu, mutta keskusteltua laillistamisen puolesta on käyty enenevässä määrin. Viimeisintä laillistamista yritettiin kansanaloitteen muodossa vuoden 2018 aikana, josta eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta sai kantansa valmiiksi huhtikuussa 2018 hyläten kansalaisaloitteen eutanasian

laillistamisesta. Hallituksen asiantuntijaryhmää vaadittiin selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa ja tekemään lisäselvityksiä eutanasian mahdolliseen käyttöönottoon tulevaisuudessa. ^[1]

Eutanasian hyväksyvyyttä on kartoitettu kyselyillä kansalaisille ja terveydenhuollon eri ammattiryhmille; kansalaismielipide on muuttunut viime vuosina eutanasiamyönteisemmäksi. Nuoremmat ovat myönteisempiä eutanasian laillistamiseen kuin ikääntyneemmät. Kriittisimpiä eutanasian laillistamista kohtaan ovat terveydenhuollon ammattihenkilöt, jotka osallistuvat kuolevien potilaiden hoitoon. Keskusteluissa ja kyselyiden vastauksissa korostuu ihmisarvon kunnioittaminen, ovat sitten kyseessä eutanasian hyväksyjät tai vastustajat. He korostavat vastauksissaan oikeuksia, joissa jokaisella ihmisellä on oikeus syrjimättömyyteen ja ihmisarvoiseen, hyvään elämään sairaudesta, vammasta, iästä, sukupuolesta ja muista henkilön ominaisuuksista riippumatta. ^[2]

Tutkimuksen tavoitteet, tarkoitus ja toteuttaminen

Opinnäytetyönä tehty tutkimus on toteutettu määrällisenä kyselytutkimuksena aiheesta "Eutanasia lasten ja nuorten kohdalla" yhteistyössä Pohjois-Suomen Syöpäyhdistyksen kanssa. Tavoitteena oli tutkia ja kartoittaa tietoa siitä, miten vastaajat suhtautuvat lasten ja nuorten eutanasiaan. Tarkoituksena oli myös selvittää heidän eutanasian vastustamiseen ja puoltamiseen liittyviä tekijöitä. Heidät valittiin tiedonantajiksi siitä syystä, että heillä voi katsoa olevan kokemusta ja näkemystä aiheesta heidän elämäntilanteestaan johtuen.

Aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä, joka julkaistiin Pohjois-Suomen Syöpäyhdistyksen internet- ja Facebook-sivuilla. Kyselyyn lopulta vastasi 28 syöpäsairaan omaista sekä 37 muuta, joihin kuului muun muassa hoitoalan ammattilaisia, entisiä syöpäsairaita, muusta sairaudesta kärsiviä ja heidän omaisiaan. Aineistoa kerättiin marraskuusta 2017 tammikuuhun 2018 asti, jonka jälkeen aineisto analysoitiin. Koko opinnäytetyö on luettavissa opinnäytetöiden tietokannassa Theseuksessa. ^[3]

Kun kyseessä on lapsi tai nuori

Tutkimuksessa ilmeni, että syöpäsairaan omaisista lähes 80 % ja muista vastaajista noin 75 % hyväksyvät eutanasian yleisesti. Vastustus eutanasiaa kohtaan kuitenkin kasvaa, kun kyseessä on lapsi tai nuori. Omaisista edelleen noin 68 % ja muista vastaajista noin 70 % hyväksyy eutanasia lasten ja nuorten kohdalla. Tutkimuksessa selvitettiin mielipidettä eutanasiasta eritellen eutanasia yleisesti sekä eutanasia lasten ja nuorten kohdalla. Syöpäsairaiden omaiset suhtautuivat eutanasiaan myönteisemmin kuin muut vastaajat. Tähän mielipiteeseen voivat mahdollisesti vaikuttaa heidän omakohtaiset kokemuksensa syöpäsairaiden omaisena. ^[3]

Perusteluina eutanasian hyväksymiselle lasten ja nuorten kohdalla kaikkien vastanneiden kesken nousi lapsen parantumaton sairaus ja kovat pitkään jatkuneet kivut. Esille nostettiin myös lapsen kärsimys. Vasta kolmanneksi yleisimpinä perusteluina nousi esille itsemääräämisoikeus, vaikka tämä nousi selvästi suurimmaksi perusteluksi eutanasian hyväksymiselle yleisesti. Eutanasiaa lasten ja nuorten kohdalla vastustavien perusteluina nousivat useimmin esille lapsen vähäinen ymmärrys itse eutanasiasta ja kuoleman lopullisuudesta. Perusteluissa pohdittiin eettisiä kysymyksiä ja todettiin, että elämään ei tulisi puuttua. Vastustajilla heräsi pelko eutanasian väärinkäytön mahdollisuudesta. ^[3]

Vaikuttavatko omakohtaiset kokemukset vastausten perusteluissa?

Tutkimuksen vastauksista kävi ilmi, että omaisten mielipiteet lasten ja nuorten eutanasiasta olivat hyvin samanlaisia kuin kaikkien vastaajien yleinen mielipide. Omaisten perusteluina lasten ja nuorten eutanasiasta yleisimpänä oli parantumaton sairaus ja toiseksi yleisin perustelu oli itsemääräämisoikeus iästä riippumatta. Loppuelämän huono elämänlaatu oli usean omaisen perustelu eutanasian hyväksymiseen lasten ja nuorten kohdalla. Kovat ja pitkään kestävätki kivut sekä kärsimys olivat myös suurena osana omaisten perusteluita. Jotkut omaiset perustelivat, kuinka oma kokemus on muokannut omia mielipiteitä eutanasian hyväksymistä kohti. ^[3]

Lasten ja nuorten eutanasiaa vastustavien omaisten perusteluina nousivat ehdottomasti suurimmaksi lapsen ja nuoren vähäinen ymmärrys tällaisten päätösten edessä ja kuoleman lopullisuuden ymmärrys. Myös eettisyys nousi vahvasti esille. Omaisten mielestä lasten ja nuorten kohdalla asiaa täytyy harkita todella tarkkaan ja päätös täytyy olla yksimielinen. Väärinkäytön pelko nousi vahvasti myös omaisten vastauksista esille. ^[3]

Aiemmat tutkimukset tukevat uusia tuloksia

Chapplen ym. [14] tutkimuksesta käy ilmi, että lähiaikoina kuolevat potilaat, joilla on jokin kuolemaan johtava sairaus, kokevat, että heillä on oikeus päättää milloin lopettaa heidän oma elämänsä. Eutanasiapäätökseen vaikuttavia tekijöitä olivat kivut, odotetut kivut, kognitiivisten kykyjen heikkeneminen sekä häpeän ja oman elämänsä kontrollin hallinnan menettämisen pelko. Heillä myös heräsi pelko, että he olisivat fyysinen tai taloudellinen taakka muille.

Jylhänkankaan väitöskirjasta [15] käy ilmi, että yksityishenkilöt, jotka puoltavat eutanasiaa, kokevat ajatuksen, että toimimaton ruumis olisi toisten armoilla. Kärsimyksiä ei arvosteta, vaan ne ovat este arvokkaalle kuolemalle. Eutanasian vastustajat kuvaavat eutanasiaa "peruuttamattomana pillerinä" ja huolia heissä herättää köyhien ja vanhusten heitteillejätto, tappaminen ja jopa murhaaminen.

Kärsimys, itsemääräämisoikeus ja tahdonalaisuus perusteluina

Eutanasiaa yleisesti puolustavien yleisimpiä perusteluja ovat itsemääräämisoikeuteen vetoaminen, potilaan kärsimysten lievittäminen tai ehkäisy [16]. Vahvin puolustus eutanasialle on usein kärsimys, jonka ainoa lievitys olisi eutanasia. Puolustajien mielestä tällaisessa kärsimyksessä ei ole oikein olla kunnioittamatta potilaan selkeää, tietoista ja pysyvää pyyntöä saada kärsimys loppumaan nopealla ja kivuttomalla kuolemalla. Palliatiivinen hoito pyrkii vähentämään kipua ja muita fyysisiä ja psyykkisiä oireita. Kuitenkaan äärimmäistä kärsimystä ei palliatiivisella hoidolla pystytä todennäköisesti koskaan poistamaan. Vaikka palliatiiviseen hoitoon panostettaisiin, kaukana on vielä se määränpää, jossa kaikille kuoleville potilaille sitä pystyttäisiin tarjoamaan. [17]

Eutanasian vastustajat vetoavat eutanasian laillistamiseen kysymyksellä, miten eutanasian tahdonalaisuus säilyisi sen jälkeen, kun eutanasiasta on tullut yleisesti hyväksytty ja se olisi laillinen kuolema? Heidän näkökulmastaan sellaisen lain säätäminen, joka suojelisi omantunnonarkoja ja haavoittuvia ihmisiä hienovaraiselta manipulaatiolta on mahdotonta. Esimerkiksi tällaisessa tilanteessa voitaisiin helposti lipsua ajatukseen terveydenhuollon voimavarojen rajallisuudesta. Jos eutanasia olisi laillista, niin yleinen mielipide voisi painostaa pyytämään kuolinapua myös sellaiselle henkilölle, jolla ei ole halua kuolla. [17] Eutanasian vastustamista useasti perustellaan vetoamalla kaltevan pinnan argumenttiin. Tämä perustuu siihen, että rajatusti hyväksytty toiminta usein ajan kuluessa voi muuttua ja laajentua niin, ettei sitä enää voida perustella alkuperäisen päätöksen eettisillä perusteilla. [21]

Kenellä on oikeus saada eutanasia ja kenen toimesta?

Aiheesta on tärkeää puhua, koska nykyajan terveydenhuolto pidentää ihmiselämää ja näin ollen ihmiset elävät pidempään, mutta eivät välttämättä terveenä. Aihe on aina arka, kun siitä keskustellaan kansan parissa, työpaikoilla tai julkisesti. Se jakaa ihmisiä puolesta ja vastaan eivätkä kaikki halua kertoa näkemystään. Yhtä oikeaa vastausta aiheeseen ei ole, koska lasten ja nuorten kohdalla päätösten tekeminen eutanasiaa mietittäessä on aina hyvin vaikeaa. Kenellä on oikeus saada eutanasia? Miten sairaus ja kärsivä ihmisen tulee olla, jotta siihen voidaan suostua? Miten dementoitunut tai muuten päätöksien kykenemätön voisi saada eutanasian?

Eutanasiaan liittyy paljon kysymyksiä, joihin jokaisella on oma näkemyksensä. Tämän tutkimuksen [3] mukaan enemmistö vastaajista hyväksyisi eutanasian lasten ja nuorten kohdalla. Useissa vastauksissa määriteltiin jonkinlainen tilanne, jolloin eutanasia lasten ja nuorten kohdalla olisi hyväksyttävää. Jatkossa herääkin kysymys siitä, että mitkä ovat niitä tilanteita, jolloin lapsen tai nuoren kohdalla eutanasia tulisi kyseeseen. Kyseenalaista on myös se, että kuka tai ketkä ovat niitä henkilöitä, jotka lapsen tai nuoren kohdalla voisivat tehdä päätöksen eutanasiasta. Jatkotutkimuksena voisi suorittaa kyselytutkimuksen terveydenhuollon ammattilaisille eutanasiasta lasten ja nuorten kohdalla, sillä tästä näkökulmasta tutkimuksia on hyvin vähän. Mielenkiintoista olisi selvittää, miten terveydenhuollon ammattilaiset asiaan suhtautuvat ja millaisia näkemyksiä heillä olisi aiheesta. Olisivatko he valmiita olemaan siinä tiimissä, joka olisi osaltaan päättämässä lapsen tai nuoren eutanasiasta?

Lähteet

1. [△]Auvinen, P. 2018. Yksimielinen valiokunta vaati eutanasiasta lisävalmistelua – Krista Kiuru: Kansanaloite ei ollut turha. Yle uutiset. Hakupäivä 8.5.2018, <https://yle.fi/uutiset/3-10148287>
2. ^{^ ab}Halila, R. & Hallamaa, J. 2017. ETENEn kannanotto eutanasiaan. Sosiaali- ja terveysministeriön valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE, 6–

- 7, 9–10. Hakupäivä 4.6.2018.
http://etene.fi/documents/1429646/4360417/KANNANOTTO_eutanasia_26.9.2017f.pdf...
3. ^{^ abcdef}Heikkilä, M., Kyllönen, A–R., Silvola, K. & Vahtikari, J. 2018. Eutanasia lapsen ja nuoren kohdalla. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 1.11.2018.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018090614907>
 4. [^]Chapple, A., Ziebland, S., McPherson, A. & Herxheimer, A. 2006. What people close to death say about euthanasia and assisted suicide: a qualitative study. Hakupäivä 14.5.2018.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2563356/>
 5. [^]Jylhänkangas, L. 2013. Kiistoja kuolemista. Tutkimus suomalaisesta eutanasiakeskustelusta. Väitöskirja. Helsinki: Unigrafia.
 6. [^]Louhiala, P. & Hänninen, J. 2006. Eutanasia ja itsemääräämisoikeus. Lääketieteellinen Aikakausikirja Duodecim 122 (17), 2060–2061. Hakupäivä 10.5.2017.
<https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2006/17/duo95963>
 7. ^{^ ab}Vainio, A. 2004. Eutanasia ja avustettu itsemurha. Teoksessa A. Vainio & P. Hietanen (toim.) Palliatiivinen hoito. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 375–383.

Metatiedot

Nimeke: Sallisitko eutanasian lapsen ja nuoren kohdalla?

Tekijä: Heikkilä Marleena; Kyllönen Anna-Riikka; Silvola Karoliina; Vahtikari Jasmin; Tölli Sirpa; Myllykangas Kirsi

Aihe, asiasanat: eutanasia, lapset, nuoret

Tiivistelmä: Eutanasia on herättänyt keskustelua viime vuosina ja useiden tutkimusten mukaan enemmistö sallisi eutanasian Suomessa. Pohjois-Suomen Syöpäyhdistyksen kanssa yhteistyössä toteutetussa opinnäytetyössä tutkittiin sitä, miten vastaajat suhtautuvat lasten ja nuorten eutanasiaan. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä. Kyselyyn vastasi 28 syöpäsairaan omaista sekä 37 muuta, joihin kuului muun muassa hoitoalan ammattilaisia, entisiä syöpäsairaita, muusta sairaudesta kärsiviä ja heidän omaisiaan.

Tutkimuksessa selvitettiin mielipidettä eutanasiasta eritellen eutanasia yleisesti sekä lasten ja nuorten kohdalla. Syöpäsairaan omaisista lähes 80 % ja muista vastaajista noin 75 % hyväksyvät eutanasian yleisesti. Vastustus eutanasiaa kohtaan kasvoi, kun kyseessä on lapsi tai nuori. Omaisista noin 68 % ja muista vastaajista noin 70 % hyväksyi eutanasian myös lasten ja nuorten kohdalla.

Perusteluina lasten ja nuorten eutanasian hyväksymiselle olivat parantumaton sairaus, loppuelämän huono elämänlaatu, kärsimys sekä itsemääräämisoikeus iästä riippumatta. Vastustajien perusteluissa korostuivat lapsen ja nuoren vähäinen ymmärrys eutanasiasta ja kuoleman lopullisuudesta. Vastustajilla oli myös huoli eutanasian väärinkäytön mahdollisuudesta.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2019-02-25

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201901283312>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Heikkilä, M., Kyllönen, A-R., Silvola, K., Vahtikari, J., Tölli, S. & Myllykangas, K. 2019. Sallisitko eutanasian lapsen ja nuoren kohdalla? ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 8. Hakupäivä 25.2.2019. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201901283312>.